

Ergo, « Concidisti saccum meum, et cinxisti me lætitia. »

XXII. « Ut cantet tibi gloria mea, et non compungar¹. »
 Quod in capite est, hoc in corpore. Quid est, « Non com-
 » pungar? » Jam non moriar. Compunctus est enim cum in
 cruce penderet, lancea percussus est². Caput ergo nostrum
 dicit, « Non compungar, » jam non moriar. Nos autem
 quid dicimus propter dedicationem domus? Non nos com-
 pungat conscientia stimulis peccatorum. Dimittentur enim
 omnia, et tunc liberi erimus. « Ut cantet tibi, inquit, glo-
 » ria mea, » non humilitas. Si nostra, et Christi, quia cor-
 pus Christi nos. Quare? Quia quamvis Christus sedeat in
 cœlo, dicturus est quibusdam, « Esurivi, et dedistis mihi
 » manducare³. » Et ibi est, et hic: ibi in se, hic in nobis.
 Quid ergo ait? « Ut cantet tibi gloria mea, et non com-
 » pungar. » Gemit tibi humilitas mea, cantabit tibi gloria
 mea. Jam in fine: « Domine Deus meus, in æternum con-
 » fitebor tibi, » Quid est, « In æternum confitebor tibi? »
 In æternum laudabo te, quia diximus esse confessionem
 et in laudibus, non tantum in peccatis. Confitere ergo
 modo quod tu fecisti in Deum, et confiteberis quid tibi
 fecerit Deus. Quid fecisti? Peccata. Quid Deus? Confitenti
 iniquitatem tuam dimittit tibi peccata tua, ut ei postea lau-
 des ipsius confitens in æternum, non compungaris peccato.

ENARRATIO I

IN PSALMUM XXX.

In finem, Psalmus ipsi David extasis⁴.

I. In finem Psalmus ipsi David, mediatori manu forti
 in persecutionibus⁵. Nam et extasis, quæ addita est titulo,

¹ Psal. xxix, 13. — ² Joan. xix, 34. — ³ Matth. xxv, 35. — ⁴ Psal.
 xxx, 1. — ⁵ Vide D. Guillon, tom. xxi, pag. 416-427.

excessum mentis significat, quæ fit vel pavore, vel aliqua
 revelatione. Sed in hoc Psalmo pavor maxime apparet
 perturbati populi Dei persecutione omnium gentium, et
 defectu per orbem fidei. Sed prior loquitur ipse mediator:
 deinde redemptus sanguine ipsius populus gratias agit:
 ad extremum perturbatus diu loquitur, quod ad extasim
 pertinet: Prophetæ vero ipsius persona bis interponitur,
 prope finem, et in fine.

II. « In te, Domine, speravi, non confundar in æter-
 » num¹. » In te, Domine, speravi, nunquam confundar,
 dum tanquam homini simili cæteris insultabitur. « In
 » justitia tua erue me, et exime me. » Et in tua justitia
 erue me de fovea mortis, et exime me de numero eorum.

III. « Inclina ad me aurem tuam². » Humilem me
 exaudi, proximus mihi. « Accelera ut eximas me. » Ne
 differas in finem sæculi, sicut omnium credentium mihi,
 segregationem meam a peccatoribus. « Esto mihi in Deum
 » protectorem. » Protector Deus mihi esto. « Et in do-
 » mum refugii, ut salvum me facias. » Et tanquam do-
 mus, quo refugiens salvum fiam.

IV. « Quia fortitudo mea et refugium meum es tu³. »
 Quia fortitudo mea ad tolerandos persecutores meos, et
 refugium meum ad relinquendos tu mihi es. « Et propter
 » nomen tuum dux mihi eris, et enutries me⁴. » Et ut
 per me innotescas omnibus gentibus, per omnia sequar
 voluntatem tuam, et paulatim mihi aggregatis sanctis
 adimplebis corpus meum, et perfectam staturam meam.

V. « Educes me de muscipula ista, quam occultaverunt
 » mihi⁵. » Educes me de insidiis istis, quas occultaverunt
 mihi. « Quoniam tu es protector meus. »

VI. « In manus tuas commendo spiritum meum⁶. »

¹ Psal. xxx, 2. — ² Ibid. 3. — ³ Ibid. 4. — ⁴ Ibid. — ⁵ Ibid. 5. —
⁶ Ibid. 6.

Potestati tuæ commendo spiritum meum, cito recepturus. « Redemisti me, Domine, Deus veritatis. » Dicat et populus redemptus passione Domini sui, et lætus clarificatione capitis sui, « Redemisti me, Domine, Deus veritatis. »

VII. « Odisti observantes vanitatem supervacue¹: » Odisti observantes falsam beatitudinem sæculi. « Ego autem in Domino speravi. »

VIII. « Exultabo, et jucundabor in tua misericordia: » quæ me non fallit. « Quia respexisti humilitatem meam²: » qua me vanitati in spe subiecisti. « Salvam fecisti de necessitatibus animam meam. » Salvam fecisti de necessitatibus timoris animam meam, ut tibi charitate libera serviat.

IX. « Ne conclusisti me in manus inimici³. » Nec conclusisti me, ut non haberem aditum respirandi in libertatem, et darer in sempiternam potestatem diaboli, cupiditate hujus vitæ illaqueantis, et morte terrentis. « Statuisti » in loco spatioso pedes meos. » Resurrectione cognita Domini mei et mea promissa mihi, spatiatur permanens in latitudinem libertatis ab angustiis timoris educta charitas mea.

X. « Miserere mei, Domine, quoniam tribulor⁴. » Sed quæ est ista insperata persequentium crudelitas, magnum mihi pavorem incutiens? « Miserere mei, Domine. » Non enim de morte jam terreor, sed de cruciatibus atque tormentis. « Conturbatus est in ira oculus meus. » Habebam oculum in te, quo non me desereres; iratus es, et conturbasti eum. « Anima mea et venter meus. » In eadem ira conturbata est anima mea, et memoria qua tenebam quid pro me pertulerit, et quid mihi promiserit Deus meus.

XI. « Quoniam defecit in dolore vita mea⁵. » Quoniam vita mea est confiteri te, sed defecit in dolore, cum di-

¹ Psal. xxx, 7. — ² Ibid. 8. — ³ Ibid. 9. — ⁴ Ibid. 10. — ⁵ Ibid. 11.

xisset inimicus: Torqueantur donec negent. « Et anni » mei in gemitibus. » Tempora quæ ago in hoc sæculo, non mihi morte auferuntur, sed manent, atque in gemitibus sunt. « Infirmatus est in egestate vigor meus. » Egeo sanitate hujus corporis, nec parcitur cruciatibus: egeo resolutione corporis, et parcitur morti: et in hac egestate infirmata est fiducia mea. « Et ossa mea conturbata sunt. » Et firmitas mea conturbata est.

XII. « Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium¹. » Inimici mei sunt omnes iniqui, et tamen pro sceleribus suis usque ad confessionem torquentur: superavi ergo opprobrium eorum, cujus confessionem non mors sequitur, sed cruciatus insequitur. « Et vicinis meis » nimium. « Nimium hoc visum est eis, qui jam propinquabant cognoscere te et tenere fidem quam teneo. » Et » timor notis meis. » Et ipsis notis meis exemplo horribilis tribulationis meæ timorem incussi. « Qui videbant me, » foras fugiebant a me. » Quoniam non intelligebant interiorum et invisibilem spem meam, in exteriora et visibilia fugerunt a me.

XIII. « Oblitus sum, tanquam mortuus a corde². » Et obliti sunt me, tanquam mortuus sim a corde ipsorum. « Factus sum tanquam vas perditum. » Visus sum mihi periisse usibus Domini vivens in hoc sæculo, et neminem lucrificans, cum omnes timerent aggregari mihi.

XIV. « Quoniam audivi vituperationem multorum accolentium in circuitu³. » Quoniam audivi vituperantes me multos in peregrinatione hujus terræ juxta me, sequentes circuitum temporum, et mecum in patriam æternam redire recusantes. « Dum congregarentur ipsi simul adversum me, ut acciperent animam meam consiliati sunt. » Ut consentiret eis anima mea, quæ morte posset de po-

¹ Psal. xxx, 12. — ² Ibid. 13. — ³ Ibid. 14.

testate illorum facile exire, excogitaverunt consilium, quo nec mori me sinerent.

XV. « Ego autem in te speravi, Domine, dixi: Tu es » Deus meus¹. » Non enim mutatus es, ut non salvum facias qui emendas.

XVI. « In manibus tuis sortes meæ². » In potestate tua sunt sortes meæ. Non enim ullum video meritum, quo de universa impietate generis humani me potissimum elegisti ad salutem. Et si est apud te justus et occultus ordo electionis meæ, ego tamen quem hoc latet, ad tunicam Domini mei sorte perveni³. » Erue me de manibus inimicorum meorum et a persecuentibus me⁴. »

XVII. « Illustra faciem tuam super servum tuum⁵. » Notum fac hominibus qui non putant me ad te pertinere, super me esse intendentem faciem tuam, meque tibi servire. « Salvum me fac in tua misericordia.

XVIII. « Domine, non confundar quoniam invocavi » te⁶. » Domine, non erubescam insultantibus mihi, ex eo quod te invocavi. « Erubescant impii, et deducantur » in infernum. » Erubescant potius qui lapides invocant, et umbris socientur.

XIX. « Muta efficiantur labia dolosa⁷. » Nota faciens populis sacramenta in me tua, fac obstupescere labia fingentium de me falsa. « Quæ loquuntur adversus justum » iniquitatem, in superbia et contemptu. » Quæ loquuntur adversus Christum iniquitatem, superbientes, et contemnentis tanquam hominem crucifixum.

XX. « Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine⁸. » Exclamat hic Propheta ista cernens, et mirans quam multis modis copiosa est dulcedo tua, Domine. « Quam abscon- » disti timentibus te. » Etiam eos quos emendas, multum

¹ Psal. xxx, 15. — ² Ibid. 16. — ³ Joan. xix, 24. — ⁴ Psal. xxx, 16. — ⁵ Ibid. 17. — ⁶ Ibid. 18. — ⁷ Ibid. 19. — ⁸ Ibid. 20.

amas: sed ne dissoluta securitate negligentius agant, abscondis ab eis dulcedinem amoris tui, quibus utile est timere te, « Perfecisti sperantibus in te. » Perfecisti autem hanc dulcedinem sperantibus in te. Non enim subtrahis eis quod usque in finem perseveranter expectant. « In conspectu » filiorum hominum. » Non enim latet filios hominum, jam non secundum Adam, sed secundum Filium hominis viventes, « Abscondes eos in abscondito vultus tui, » quam sedem perpetuam serves in abscondito notitiæ tuæ sperantibus in te. « A conturbatione hominum. » Ut jam nullam humanam conturbationem patiantur.

XXI. Proteges eos in tabernaculo tuo, a contradictione » linguarum¹. » Sed hic interim dum eis maledicæ linguæ obstrepunt dicentes: Quis hoc novit, aut quis inde venit? proteges eos in tabernaculo fidei earum rerum, quas Dominus pro nobis temporaliter gessit et pertulit.

XXII. « Benedictus Dominus, quoniam mirificavit » misericordiam suam in civitate circumstantiæ². » Benedictus Dominus, quoniam post emendationem acerrimarum persecutionum, omnibus mirabilem fecit misericordiam suam per orbem terrarum, in circuitu societatis humanæ.

XXIII. « Ego dixi in extasi mea. » Unde ille populus iterum loquens, ait: Ego dixi in pavore meo, cum horribiliter gentes in me sævirent. « Projectus sum a facie oculorum tuorum. » Non enim si me respiceres, pati me ista sineres. « Ideo exaudisti, Domine, vocem orationis meæ, » cum clamarem ad te³. » Ideo modum ponens emendationi, et ostendens me pertinere ad curam tuam, exaudisti, Domine, vocem orationis meæ, cum eam ex tribulatione nimis intenderem.

XXIV. « Diligite Dominum omnes sancti ejus. » Hortatur

¹ Psal. xxx, 21. — ² Ibid. 22. — ³ Ibid. 23.

iterum Propheta ista cernens, et dicit, « Diligite Dominum omnes sancti ejus : quoniam veritatem requiret » Dominus¹. Quando si justus vix salvus erit, peccator et » impius ubi parebunt²? Et retribuet his qui abundanter » faciunt superbiam. » Et retribuet his qui nec victi convertuntur, quia multum superbiunt.

XXV. « Viriliter agite, et confortetur cor vestrum³ : » bonum sine defectione operantes, ut tempore proprio metatis. « Omnes qui speratis in Domino : » id est, qui eum recte timetis vel colitis, sperate in Domino.

ENARRATIO II

IN EUMDEM PSALMUM XXX.

SERMO 14.

De principio Psalmi.

I. PSALMI hujus, quem modo cantavimus, quantum possumus secreta rimemur, et inde sermonem exculptum reddamus auribus et mentibus vestris. Titulus ejus est, « In finem Psalmus ipsi David extasis⁵. » In finem quid sit, novimus, si Christum novimus. Dicit enim Apostolus : « Finis enim legis Christus ad justitiam omni credenti⁶. » Finis non consumens, sed perficiens. Duobus enim modis dicimus finem : vel quo fit ut non sit quod erat, vel quo

¹ Psal. xxx, 24. — ² 1 Petr. iv, 18. — ³ Psal. xxx, 25. — ⁴ Sermo 1, de principio Psalmi xxx habitus paulo post natalem Apostolorum diem ex n. 3. Ostendit quomodo ex Christo et Ecclesia unus Christus existat. Laudat gratiam Dei. Tentationes et necessitates hujus vite commemorat. — ⁵ Psal. xxx, 1. — ⁶ Rom. x, 4.

fit ut perfectum sit quod inchoatum erat. Ergo « In finem, » in Christum.

II. « Psalmus David extasis. » Verbum extasis græcum, latine, quantum datur intelligi, verbo uno exponi potest, si dicatur excessus. Excessus autem mentis proprie solet extasis dici. In excessu vero mentis duo intelliguntur, aut pavor, aut intentio ad superna, ita ut quodam modo de memoria labantur inferna. In hac extasi fuerunt omnes sancti, quibus arcana Dei mundum istum excedentia revelata sunt. De hoc mentis excessu, id est, extasi, Paulus cum loqueretur, se ipsum insinuans, ait : « Sive enim » mente excessimus Deo, sive temperantes sumus vobis, » charitas enim Christi compellit nos¹. » Hoc est, si ea tantum agere vellemus, et ea tantum contemplari, quæ mentis excessu intuemur, vobiscum non essemus, sed essemus in supernis, tanquam contemptis vobis : et quando nos ad illa superiora et interiora infirmo passu sequeremini, nisi rursus compellente nos charitate Christi, « Qui cum » in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis Deo, sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens², » nos consideraremus esse servos, et non ingrati ei a quo accepimus altiora, propter eos qui infirmi sunt non contemneremus inferiora, et temperaremus nos eis qui non possunt nobiscum videre sublimia? Hoc ergo ait, « Sive mente excessimus Deo. » Ille enim videt quod nos videmus in mentis excessu, ille solus revelat secreta sua. Quippe ille hoc loquitur, qui se dicit abreptum esse et ablatum in tertium cælum, et audivisse ineffabilia verba, quæ non licet homini loqui. Tantus autem fuit ille mentis excessus, ut diceret : « Sive in corpore, sive extra corpus, » nescio, Deus scit³. » Ergo si hunc excessum mentis, id est, hanc extasim, significat titulus Psalmi hujus : magna

¹ 2 Cor. v, 13. — ² Philip. ii, 6. — ³ 2 Cor. xii, 2.

profecto et alta quædam sperare debemus dicturum eum qui condidit Psalmum, id est, Prophetam, imo vero per Prophetam Spiritum sanctum.

III. Si vero hæc extasis pavor intelligendus est, neque huic significationi verbi deerit hujus Psalmi contextus. Videtur enim de passione locuturus esse, in qua pavor est. Sed cujus pavor est, utrum Christi, quia dixit, « In finem, » et intelligimus finem Christum? an forte noster pavor? Numquid enim possumus pavorem bene intelligere in Christo propinquante passione, qui propter eam venerat; cum venisset ad quod venerat, numquid pavebat moriturus? Si prorsus ita homo esset, ut Deus non esset, magis gauderet resurrecturus, quam paveret moriturus? Verumtamen quia dignatus est assumere formam servi, et in ea nos vestire se; qui non est dedignatus assumere nos in se, non est dedignatus transfigurare nos in se, et loqui verbis nostris, ut et nos loqueremur verbis ipsius. Hæc enim mira commutatio facta est, et divina sunt peracta commercia, mutatio rerum celebrata in hoc mundo a negotiatore cœlesti. Venit accipere contumelias, dare honores; venit haurire dolorem, dare salutem; venit subire mortem, dare vitam. Moriturus ergo ex eo quod nostrum habebat, non in se, sed in nobis pavebat: quia et hoc dixit, tristem esse animam suam usque ad mortem¹, et utique nos ipsi omnes cum illo. Nam sine illo, nos nihil: in illo autem ipse Christus, et nos. Quare? Quia totus Christus caput et corpus. Caput ille salvator corporis, qui jam ascendit in cœlum: corpus autem Ecclesia, quæ laborat in terra². Hoc autem corpus nisi connexionem charitatis adhæreret capiti suo, ut unus fieret ex capite et corpore, non de cœlo quemdam persecutorem corripiens diceret: « Saule, Saule, quid me persequeris³? » Quando

¹ Matth. xxvi, 38. — ² Ephes. v, 23. — ³ Act. ix, 4.

eum jam in cœlo sedentem nullus homo tangebatur, quomodo cum Saulus in terra sæviens adversus Christianos aliquo modo injuria percellebat? Non ait: « Quid sanctos meos, quid servos meos; » sed, « Quid me persequeris, » hoc est, quid membra mea? Caput pro membris clamabat, et membra in se caput transfigurabat. Vocem namque pedis suscipit lingua. Quando forte in turba contritus pes dolet, clamat lingua: Calcas me. Non enim ait: Calcas pedem meum; sed se dixit calcari, quam nemo tetigit. Sed pes qui calcatus est, a lingua non separatus est. Ergo etiam sic non incongrue intelligitur extasis, pavor. Quid enim dicam, fratres? Si nullus omnino pavor esset passuris, diceretur ipsi Petro, quod audivimus natali Apostolorum die, quando ei Dominus prædixit futuram suam passionem: « Cum esses junior, cingebas te, et ibas quo » volebas; cum autem senior factus fueris, alter te cinget, » et ducet quo tu non vis? Hoc autem, inquit, dixit significans qua morte moreretur¹. » Ergo si Petrus apostolus tanta perfectione quo nollet iit nolens, nolens mortuus est, sed volens coronatus est, quid mirum si est aliquis pavor in passione etiam justorum, etiam sanctorum. Pavor est ex humana infirmitate, spes ex divina promissione. Quod paves tuum est, quod speras donum Dei est in te. Et melius in pavore tuo agnoscis te, ut in liberatione tua glorifices qui fecit te. Paveat humana infirmitas, non in eo pavore deficit divina misericordia. Denique pavens iste inde cœpit: « In te, Domine, speravi, non confundar in » æternum². Videtis quia et pavet, et sperat: videtis quia pavor iste non est sine spe. Etiam si est aliqua in humano corde conturbatio, non recedit divina consolatio.

IV. Loquitur hic ergo Christus in Propheta; audeo dicere, Christus loquitur. Dicturus est quædam in hoc

¹ Joan. xxi, 18. — ² Psal. xxx, 2.

Psalmo, quæ quasi Christo videantur non posse congruere, illi excellentiæ capitis nostri, maximeque illi Verbo quod in principio erat Deus apud Deum: nec ei in forma servi fortasse videbuntur quædam hic verba congruere, quam formam servi suscepit ex Virgine: et tamen Christus loquitur, quia in membris Christi Christus. Et ut noveritis, quia unus dicitur Christus caput et corpus suum; ipse dicit cum de conjugio loqueretur: « Erunt duo in carne » una: igitur jam non duo, sed una caro. » Sed forte hoc dicat de quocumque conjugio? Audi apostolum Paulum: « Et erunt duo, inquit, in carne una: sacramentum hoc » magnum est, ego autem dico in Christo et in Ecclesia¹. » Fit ergo tanquam ex duobus una quædam persona, ex capite et corpore, ex sponso et sponsa. Nam unitatem personæ hujus miram et excellentem, commendat etiam Isaïas propheta: nam loquens etiam in eo Christus in prophetia ait, « Sicut sponso alligavit mihi mitram, et sicut » sponsam ornavit me ornamento². » Se dixit sponsum, se sponsam, quare se sponsum, se sponsam, nisi quia erunt duo in carne una? Si duo in carne una, cur non duo in voce una? Loquatur ergo Christus, quia in Christo loquitur Ecclesia, et in Ecclesia loquitur Christus; et corpus in capite, et caput in corpore. Audi Apostolum hoc ipsum evidentius exprimentem: « Sicut enim corpus » unum est et membra habet multa, omnia autem membra corporis cum sint multa, unum est corpus, sic et » Christus³. » Loquens de membris Christi, hoc est, de fidelibus, non ait, sic et membra Christi; sed totum hoc quod dixit, Christum appellavit. Sicut enim corpus unum, et membra habet multa, omnia autem membra corporis cum sint multa, unum est corpus, sic et Christus membra

¹ Matth. xix, 5, 6: et Gen. ii, 24. et Ephes. v, 31, 32. — ² Isaï lxi, 10. — ³ I Cor xii, 12.

multa, unum corpus. Ergo simul omnes nos cum capite nostro Christo, sine capite nostro nihil valentes. Quare? Quia nos cum capite nostro vitis: sine capite nostro, quod absit, sarmenta præcisa, non alicui operi agrorum, sed igni tantummodo destinata. Ideo et ipse in Evangelio: « Ego sum vitis, vos estis palmites, Pater meus » agricola est: » et, « Sine me, inquit, nihil potestis facere¹. » Domine, si sine te nihil, totum in te. Etenim quidquid ille operatur per nos, nos videmur operari. Potest ille multum et totum sine nobis, nos nihil sine ipso.

V. Ergo in quacumque extasi loquatur sive pavore, sive excessu mentis, congruunt quæ dicuntur. Dicamus in Christi corpore, dicamus omnes quasi unus, quia omnes unitas; dicamus: « In te, Domine, speravi, non » confundar in æternum. » Illam, inquit, confusionem perhorresco, quæ est in æternum. Nam est quædam confusio temporalis utilis, perturbatio animi respicientis peccata sua, respectione horrentis, horrore erubescens, erubescens corrigentis. Unde dicit et Apostolus: « Quam » enim gloriam habuistis tunc in his, in quibus nunc » erubescitis²? » Ergo erubescere illos dicit jam fideles, non de præsentibus donis, sed de præteritis peccatis. Hanc confusionem non formidet Christianus: imo si hanc non habuerit, æternam habebit. Quæ est æterna confusio, quando fiet illud quod dictum est, « Et traduent eos ex » adverso iniquitates eorum³. » Et fiet traduentibus ex adverso iniquitatibus omnis grex malus ad sinistram, tanquam hædis ab omnibus separatis; et audient: « Ite in » ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus. » Quærent quare? « Esurivi enim, et non dedistis mihi » manducare⁴. » Contemnebant tunc, quando esurienti Christo non dabant cibum, quando sitiienti non dabant

¹ Joan. xv, 5. — ² Rom. vi, 21. — ³ Sap. iv, 20. — ⁴ Matth. xxv, 41.

potum, quando nudum non vestiebant; peregrinum non suspiciebant, ægrotantem non visitabant, tunc contemnebant: cum cœperint illis ista enumerari, confundentur, et hæc confusio in æternum erit. Hanc timens iste qui pavet, vel cujus ad Deum est mentis excessus, hoc rogat, « In te, Domine, speravi, non confundar in æternum. »

VI. « Et in tua justitia erue me, et exime me¹. » Nam si attendas ad justitiam meam, damnas me. « In tua justitia erue me. » Est enim justitia Dei, quæ et nostra fit, cum donatur nobis. Ideo autem Dei justitia dicitur, ne homo se putet a se ipso habere justitiam. Sic enim dicit apostolus Paulus: « Credenti in eum qui justificat impium, (Quid est, qui justificat impium? qui ex impio facit justum:) deputatur fides ejus ad justitiam². » Judæi vero, quia suis viribus se putabant implere posse justitiam, offenderunt in lapidem offensionis et petram scandalii³, et gratiam Christi non agnoverunt. Acceperunt enim Legem qua fierent rei, non qua liberarentur a reatu. Denique quid de illis Apostolus dicit? « Testimonium enim perhibeo illis quod zelum Dei habent, sed non secundum scientiam⁴. » Quid est quod dixit, « Zelum Dei habent Judæi, sed non secundum scientiam? » Audi quid sit, non secundum scientiam. « Ignorantes enim Dei justitiam et suam volentes constituere, justitiæ Dei non sunt subjecti⁵. » Si ergo ideo non secundum scientiam zelum Dei habent, quia ignorant Dei justitiam et volunt suam constituere, quasi ex se ipsis justifiant; ideo gratiam Dei non cognoverunt, quia gratis salvari noluerunt. Quis est qui salvatur gratis? In quo non invenit Salvator quod coronet, sed quod damnet; non invenit merita bonorum, sed invenit merita suppliciorum.

¹ Psal. xxx, 2. — ² Rom. iv, 5. — ³ Id. ix, 32. — ⁴ Id. x, 2. — ⁵ Ibid. 3.

Si agat tanquam veraciter ex regula legis proposita, dammandus est peccator. Hac regula si ageret, quem liberaret? Omnes peccatores invenit: solus sine peccato venit, qui nos peccatores invenit. Hoc ait Apostolus, « Omnes enim peccaverunt, et egent gloria Dei¹. » Quid est, « Egent gloria Dei? » Ut ipse liberet, non tu. Quia tu te liberare non potes, indiges liberatore. Quid est quod te jactas? Quid est quod de Lege et justitia præsumis? Non vides quid intus confligat in te, de te, adversus te? Non audis pugnantem, et confitentem, et adjutorium in pugna desiderantem? Non audis athletam Domini ab agonotheta petentem adjutorium pugnæ suæ? Non enim sic te expectat Deus certantem, quomodo te expectat Editor, si forte pugnes in amphitheatro. Ille tibi præmium dare potest si viceris, adjuvare te periclitantem non potest. Non sic expectat Deus. Vide ergo, attende eum qui dicit, « Condelector enim legi Dei secundum interiorem hominem, » video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, et captivum me ducentem in lege peccati, quæ est in membris meis. Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum². » Quare gratia? Quia gratis datur. Quare gratis datur? Quia merita tua non præcesserunt, sed beneficia Dei te prævenerunt. Illi ergo gloria qui nos liberat. « Omnes enim peccaverunt, et egent gloria Dei. In te ergo, Domine, speravi, » non in me: non confundar in æternum, » quia in eo spero qui non confundit. « In tua justitia erue me, et exime me. » Quia non invenisti in me justitiam meam, erue me in tua: hoc est, illud me eruat quod me justificat, quod ex impio pium facit, quod ex iniquo justum, quod ex cæco videntem, quod ex cadente surgentem,

¹ Rom. iii, 23. — ² Id. vii, 22-25.